సుప్రీం కోర్ట్ నివేదికలు

1960
నవంబర్ 11

మనోహర్ లాల్

V.

పంజాబ్ రాష్ట్రం

(జాఫర్ ఇమామ్, J.L. కపూర్, K.C. దాస్ గుప్తా, రఘుబర్ దయాళ్ మరియుN. రాజగోపాల అయ్యంగార్.JJ.)

ట్రేడ్ ఎంప్లాయిస్-క్లోజ్ డే-ఎనాక్ట్‌మెంట్, ప్రాథమిక హక్కులను ఉల్లంఘిస్తే-కార్మికుల సంక్షేమం-రక్షణ-పరిమితి, if అసమంజసమైనది-పంజాబ్ ట్రేడ్ ఎంప్లాయీస్ యాక్ట్, 1940, (పంజాబ్ X ఆఫ్ 1940) సెక్షన్ 7(1).

పంజాబ్ ట్రేడ్ ఎంప్లాయీస్ యాక్ట్ , 1940లోని సెక్షన్ 7(1)లోని నిబంధనలను ఉల్లంఘించినందుకు అడిషనల్ డిస్ట్రిక్ట్ మేజిస్ట్రేట్ ద్వారా దుకాణదారుడిగా ఉన్న అప్పీలుదారు రెండోసారి దోషిగా నిర్ధారించబడ్డాడు, ఆ రోజున అతను తన దుకాణాన్ని మూసి ఉంచవలసి ఉంటుంది. అతను తనను తాను "క్లోజ్ డే"గా ఎంచుకున్నాడు. తాను ఏ అపరిచితుడిని పనిలో పెట్టుకోనందున ఈ చట్టం తన దుకాణానికి వర్తించదని , అయితే తాను మాత్రమే అందులో పనిచేశానని మరియు తన దుకాణానికి సెక్షన్ 7(1)ని వర్తింపజేయడం “ఆర్టికల్స్ కింద తన ప్రాథమిక హక్కులను ఉల్లంఘించడమేనని ” అతను అభ్యర్థనను లేవనెత్తాడు. రాజ్యాంగంలోని 14, 19(1)(f) మరియు (g) మరియు విధించిన పరిమితి ఆర్టికల్ 19(6)లో సహేతుకమైనది కాదు , ఎందుకంటే ఇది సాధారణ ప్రజల ప్రయోజనం కాదు. మేజిస్ట్రేట్ ఉత్తర్వులను సవరించాలంటూ ఆయన వేసిన దరఖాస్తును హైకోర్టు కొట్టివేసింది. హైకోర్టు సర్టిఫికేట్‌పై అప్పీల్‌పై.

చట్టం యొక్క ప్రధాన లక్ష్యం ఉద్యోగుల సంక్షేమం మరియు అధిక పని నుండి వారిని నిరోధించడం ద్వారా వారి అలాగే యజమానుల ఆరోగ్యాన్ని రక్షించడం. రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 19(6) ప్రకారం సాధారణ ప్రజల ప్రయోజనాల కోసం ఇటువంటి పరిమితి సహేతుకమైనది.

సెక్షన్ 7(1)లోని నిబంధనలు రాజ్యాంగబద్ధంగా చెల్లుబాటు అయ్యేవి మరియు పరిపాలనా సౌలభ్యం కోసం మరియు కార్మికుల రక్షణ కోసం రూపొందించిన ఈ నిబంధనల నుండి తప్పించుకోవడం కోసం సమర్థించబడ్డాయి.

మనోహర్ లాల్ V ది స్టేట్, [1951] S.C.R.671, సూచించబడింది.

క్రిమినల్ అప్పీల్ జ్యూరిస్డిక్షన్ క్రిమినల్ అప్పీల్ నం.173/1956.

క్రిమినల్ రివిజన్ నెం.1058/1954లో పంజాబ్ హైకోర్టు మే 23 , 1956 నాటి తీర్పు మరియు ఆర్డర్ నుండి అప్పీల్ చేయండి.

కె.ఎల్. అరోరా, అప్పీలుదారు కోసం.

NS. బింద్రా మరియు R.H. ధేబర్ ప్రతివాది కోసం.

1960. నవంబర్ 11. కోర్టు తీర్పు వెలువరించింది

అయ్యంగార్ న్యాయమూర్తి: పంజాబ్ హైకోర్టు మంజూరు చేసిన రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 132 మరియు 134(1) ప్రకారం సర్టిఫికేట్‌పై చేసిన ఈ అప్పీల్ పంజాబ్ ట్రేడ్ ఎంప్లాయీస్ యాక్ట్ , 1940లోని సెక్షన్ 7(1)ని రాజ్యాంగబద్ధంగా పరిగణనలోకి తీసుకుంటుంది.

అప్పీలుదారు __ మనోహర్ లాల్ __ ఫిరోజ్‌పూర్ కంటోన్మెంట్‌లో ఒక దుకాణాన్ని కలిగి ఉన్నారు , దీనిలో వ్యాపారం "**ఇంపీరియల్ బుక్ డిపో**" పేరుతో మరియు శైలిలో కొనసాగుతుంది. పంజాబ్ ట్రేడ్ ఎంప్లాయీస్ యాక్ట్, 1940లోని సెక్షన్ 7 (ఇకపై చట్టం అని పిలుస్తారు), అమలు చేస్తుంది:

“7 (1) ఈ చట్టం ద్వారా అందించబడినట్లుగా మినహాయించి , ప్రతి దుకాణం లేదా వాణిజ్య సంస్థ ఒక దగ్గరి రోజున మూసివేయబడుతుంది.

(2)(i). దగ్గరి రోజు ఎంపిక దుకాణం లేదా వాణిజ్య స్థాపన యజమానిపై ఆధారపడి ఉంటుంది మరియు ఈ చట్టం అమల్లోకి వచ్చిన తేదీ నుండి రెండు నెలల్లోపు నిర్దేశిత అధికారికి తెలియజేయబడుతుంది.”

ఈ అప్పీల్‌కు సంబంధించిన నిబంధనను సంగ్రహించడానికి. అప్పీలుదారు శుక్రవారాన్ని "చివరి రోజు"గా ఎంచుకున్నాడు, అంటే, అతని దుకాణం మూసివేయబడే వారంలోని రోజు. ఫిరోజ్‌పూర్ సర్కిల్ ఆఫ్ షాప్స్ మరియు కమర్షియల్ ఎస్టాబ్లిష్‌మెంట్స్ ఇన్‌స్పెక్టర్, శుక్రవారం, 29 జనవరి, 1954న అప్పీలుదారు దుకాణాన్ని సందర్శించారు మరియు దుకాణం తెరిచి , అప్పీలుదారు కుమారుడు వస్తువులను విక్రయిస్తున్నట్లు గుర్తించారు. సహజంగానే, సెక్షన్ 7(1) చెల్లుబాటైతే , అప్పీలుదారు దాని

నిబంధనలను ఉల్లంఘించినందుకు దోషిగా ఉంటాడు మరియు తదనుగుణంగా అడిషనల్ డిస్ట్రిక్ట్ మేజిస్ట్రేట్ , ఫిరోజ్‌పూర్ కోర్టులో అతనిపై విచారణ జరిగింది, చట్టంలోని సెక్షన్ 16 కింద నేరం కోసం:

"ఈ చట్టంలోని ఇతర నిబంధనలకు లోబడి , ఈ చట్టంలోని ఏదైనా నిబంధనలను ఎవరు ఉల్లంఘిస్తే ------------------------ మొదటి నేరానికి ఇరవై ఐదు రూపాయలకు మించకుండా జరిమానా విధించబడతారు. ప్రతి తదుపరి నేరానికి వంద రూపాయలు".

అప్పీలుదారు వాస్తవాలను అంగీకరించాడు , అయితే తాను అపరిచిత వ్యక్తులను ఉద్యోగులుగా నిమగ్నం చేయలేదని , అయితే దుకాణంలో మొత్తం పని తాను మరియు అతని కుటుంబ సభ్యులు చేస్తున్నందున ఈ చట్టం తన దుకాణానికి లేదా స్థాపనకు వర్తించదని అతను అభ్యర్థించాడు , మరియు చట్టంలోని సెక్షన్ 7(1) అతని దుకాణానికి వర్తింపజేయడం రాజ్యాంగ విరుద్ధం , రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్స్ 14 , 19(1)(ఎఫ్) మరియు (జి) ద్వారా హామీ ఇవ్వబడిన ప్రాథమిక హక్కుల ఉల్లంఘన. అదనపు జిల్లా మేజిస్ట్రేట్ "ఉద్యోగులు" లేని దుకాణాలకు దరఖాస్తులో సెక్షన్ 7(1) యొక్క రాజ్యాంగబద్ధత గురించి అప్పీలుదారు లేవనెత్తిన అభ్యర్థనను తిరస్కరించారు మరియు అతనికి రూ.100 జరిమానా మరియు సాధారణ జైలు శిక్ష విధించారు. జరిమానా (అప్పీలెంట్ ఇంతకు ముందు ఒకసారి దోషిగా నిర్ధారించబడినందున). ఈ ఉత్తర్వును సవరించాలని అప్పీలుదారు పంజాబ్ హైకోర్టును ఆశ్రయించారు, కానీ రివిజన్ కొట్టివేయబడింది. అయితే, Learned న్యాయమూర్తులు ఫిట్‌నెస్ సర్టిఫికేట్‌ను మంజూరు చేశారు, దీని వలన అప్పీలుదారు ఈ కోర్టుకు అప్పీల్ దాఖలు చేసేందుకు వీలు కల్పించారు.

చట్టంలోని సెక్షన్ 7(1) చెల్లుబాటును వివిధ కారణాలపై హైకోర్టులో సవాలు చేసినప్పటికీ , మా ముందు హాజరైన Learned న్యాయవాది ఒక అంశంపై తన దాడిని విరమించారు. ఆర్టికల్ 19(1) (జి) ద్వారా హామీ ఇవ్వబడిన తన వ్యాపారాన్ని లేదా వ్యాపారాన్ని కొనసాగించే అప్పీలుదారు హక్కును ఈ నిబంధన ఉల్లంఘిస్తోందని మరియు ఆర్టికల్ 19(6)లో విధించిన పరిమితి సహేతుకమైనది కాదని , ఎందుకంటే ఇది సాధారణ ప్రజా ప్రయోజనాల కోసం కాదని ఆయన కోరారు. "షాప్ అసిస్టెంట్లు మరియు కమర్షియల్ ఉద్యోగుల పని గంటలను పరిమితం చేయడానికి మరియు వారి సెలవులు , వేతనాలు మరియు సేవా నిబంధనలకు సంబంధించి కొన్ని నిబంధనలను రూపొందించడానికి ఒక చట్టం" అని చదివే చట్టం యొక్క సుదీర్ఘ శీర్షికపై లెర్న్డ్ కౌన్సెల్ దృష్టిని ఆకర్షించారు. "ఉద్యోగులు" లేని తన దుకాణాన్ని మూసివేయడానికి అప్పీలుదారు నిజంగా చట్టం యొక్క పరిధికి వెలుపల ఉన్నాడు మరియు చట్టం రూపొందించబడిన ప్రయోజనాలకు లోబడి ఉంటాడని చెప్పలేము. సంక్షిప్తంగా, లెర్న్డ్ కౌన్సెల్ యొక్క సమర్పణ ఏమిటంటే , వారంలో ఒక రోజు తన దుకాణాన్ని తప్పనిసరిగా మూసివేయాలనే నిబంధన సాధారణ ప్రజల ప్రయోజనాలకు ఉపయోగపడలేదు మరియు చట్టబద్ధమైన వ్యాపారాన్ని కొనసాగించే అతని స్వేచ్ఛను అనవసరంగా మరియు అనవసరంగా పరిమితం చేస్తుంది. లేదా వ్యాపారం , లేకపోతే చట్టం ప్రకారం , అతను ఉత్తమంగా భావించినట్లు మరియు పద్ధతిలో లేదా మోడ్‌లో అత్యంత అనుకూలమైన లేదా లాభదాయకం.

లెర్న్డ్ కౌన్సెల్ యొక్క సమర్పణలను తిప్పికొట్టాలని మేము స్పష్టంగా అభిప్రాయపడ్డాము. చట్టం యొక్క సుదీర్ఘ శీర్షిక ముందుగా సంగ్రహించబడింది మరియు లెర్న్డ్ కౌన్సెల్ చట్టం యొక్క పరిధిని మరియు చట్టం యొక్క అంతర్లీన విధానం యొక్క నిర్ణయానికి గైడ్‌గా గణనీయమైన రిలయన్స్‌ను ఉంచారు , ఎటువంటి సందేహం లేకుండా , చట్టం యొక్క ప్రధాన ప్రయోజనాలను సూచిస్తుంది కానీ స్పష్టంగా చెప్పలేము. చట్టంలోని ఎక్స్‌ప్రెస్ ఆపరేటివ్ నిబంధనలను నియంత్రించండి , ఉదాహరణకు సెక్షన్ 7(1) నిబంధనల వంటివి. అలాగే సెక్షన్ 7(1)లోని నిబంధనలు ప్రయోజనాలను భద్రపరచడానికి లేదా చట్టం యొక్క అంతర్లీన విధానాన్ని అనుసరించడానికి అసంబద్ధం అని లెర్న్డ్ కౌన్సెల్ తన వాదనలో సరైనది కాదు. చట్టం యొక్క నిష్పత్తి అనేది సంఘంలో ముఖ్యమైన భాగమైన కార్మికుడి ఆరోగ్యంపై సామాజిక ఆసక్తి మరియు అతని సంక్షేమం , కాబట్టి సంఘం చాలా ఆసక్తిని కలిగి ఉంటుంది. ఈ నేపథ్యంలో చట్టంలోని నిబంధనలను పరిశీలించాల్సి ఉంది. అందువల్ల, 14 సంవత్సరాల కంటే తక్కువ వయస్సు ఉన్న "యువకులు" మాత్రమే ఏదైనా దుకాణం లేదా వాణిజ్య సంస్థలో ఉద్యోగం చేయగలిగే పరిమితులను నిర్దేశించిన సెక్షన్ 3 , స్పష్టంగా పెరుగుతున్న పౌరుల తరం యొక్క ఆరోగ్యానికి భరోసానిస్తుంది. సెక్షన్ 4 "యువకులు" కాకుండా ఇతర కార్మికుల నుండి సేకరించే పని గంటలకు సంబంధించి పరిమితులను విధించడానికి సంబంధించినది. సెక్షన్ 4(1) అమలు చేస్తుంది:

“ఈ చట్టంలోని నిబంధనలకు లోబడి , దుకాణం లేదా వాణిజ్య స్థాపన వ్యాపారంలో ఏ వ్యక్తిని సాధారణ గరిష్ట పని గంటల కంటే ఎక్కువ పని చేయకూడదు , అంటే, ఏదైనా ఒక వారంలో యాభై నాలుగు గంటలు మరియు ఏ సమయంలోనైనా పది గంటలు ఏదైనా ఒక రోజులో.

ఇంటర్నేషనల్ లేబర్ కన్వెన్షన్ సూచించిన నిబంధనలకు అనుగుణంగా గరిష్ట పనిగంటలకు సంబంధించి భారతదేశంలో చట్టాన్ని తీసుకురావడం. ఈ సెక్షన్‌లోని ఉప-నిబంధనలు (4) మరియు (5) ఇప్పుడు పరిశీలనలో ఉన్న విషయానికి కొంత సంబంధాన్ని కలిగి ఉన్నాయి:

"(4) ఒక దుకాణం లేదా వాణిజ్య స్థాపన యొక్క ఆక్రమణదారుని గురించి ఇంతకుముందు కర్మాగారంలో ఏ రోజున నియమించబడ్డారో తెలిసిన వ్యక్తిని ఆ రోజున దుకాణం లేదా వాణిజ్య స్థాపన వ్యాపారం గురించి అనుకున్నదానికంటే ఎక్కువ కాలం నియమించకూడదు. , కర్మాగారంలో అతను ఇంతకుముందు ఆ రోజున పనిచేసిన సమయంతో పాటు , ఈ చట్టం ద్వారా అనుమతించబడిన గంటల సంఖ్యను పూర్తి చేయండి.

(5) ఏ వ్యక్తి కూడా చట్టం ప్రకారం చట్టబద్ధంగా ఉద్యోగంలో ఉన్న కాలానికి మించి దుకాణం లేదా వాణిజ్య సంస్థ లేదా రెండు లేదా అంతకంటే ఎక్కువ దుకాణాలు లేదా వాణిజ్య సంస్థలు లేదా దుకాణం లేదా వాణిజ్య సంస్థ మరియు కర్మాగారం వ్యాపారం గురించి పని చేయకూడదు".

ఉప-నిబంధన (4) ప్రకారం , మరొక స్థాపనలో ఇప్పటికే గరిష్ట సంఖ్యలో అనుమతించబడిన గంటలు పనిచేసిన వ్యక్తులను నియమించకుండా యజమానులు నిషేధించబడ్డారు , ఉప-నిబంధన (5) కార్మికుని గాయపరచకుండా ఆంక్షలు విధించింది. ఎక్కువ సంపాదించే ప్రయత్నంలో అధిక శ్రమతో ఆరోగ్యం. దీన్ని బట్టి ఈ చట్టం కార్మికుని సంక్షేమానికి సంబంధించినదని మరియు దానికి నష్టం జరగకుండా చూసేందుకు ప్రయత్నిస్తుందని స్పష్టమవుతుంది , కేవలం యజమాని చర్య నుండి కాకుండా అతని స్వంత చర్య నుండి. మరో మాటలో చెప్పాలంటే , కార్మికుడు తనకు మంచి కంటే ఎక్కువ గంటలు పని చేయడం ద్వారా ఎక్కువ వేతనాలు సంపాదించడానికి ప్రయత్నించకుండా నిరోధించబడ్డాడు. ఒక కార్మికుని విషయంలో అలాంటి షరతు అవసరమైతే లేదా సరైనది అయితే , తన స్వంత వ్యాపారంలో పనిచేసే యజమానికి అదే లేదా సారూప్య సూత్రాలను వర్తింపజేయడంలో అసమంజసమైనది ఏమీ కనిపించదు. షాప్ యజమాని లేదా స్థాపన యొక్క యజమాని యొక్క ప్రయోజనాలను దృష్టిలో ఉంచుకుని, ఇంపుగ్డ్ సెక్షన్ యొక్క నిబంధనలు సమర్థించబడవచ్చనే వాదనతో హైకోర్టులోని న్యాయమూర్తులు కేసు యొక్క ఈ భాగంపై తమ నిర్ణయాన్ని నిలిపివేశారు. తన ఆరోగ్యం మరియు సంక్షేమం తనకు మాత్రమే కాకుండా సాధారణ ప్రజలకు ఆసక్తి కలిగించే విషయం. చట్టం అమలులో ఉన్న వ్యాపారాన్ని నిర్వహించే విధానంపై సామాజిక నియంత్రణను అమలు చేస్తుంది —— దానిలో పనిచేస్తున్న వారికే కాకుండా దానిలో నిమగ్నమైన వారందరికీ ఆరోగ్యం మరియు సంక్షేమం కోసం నియంత్రించబడుతుంది. ఈ ప్రయోజనాన్ని సురక్షితమైన దృష్టితో విధించిన పరిమితి , మా అభిప్రాయం ప్రకారం , ఆర్టికల్ 19(6) ద్వారా స్పష్టంగా సేవ్ చేయబడుతుంది.

ఇది కాకుండా , ఇంపుగ్డ్ ప్రొవిజన్ యొక్క రాజ్యాంగబద్ధత మరొక మైదానంలో కూడా కొనసాగవచ్చు , అనగా, ప్రత్యేకంగా నియమించబడిన కార్మికుల రక్షణ కోసం రూపొందించిన నిబంధనలను ఎగవేతను నివారించే ఉద్దేశ్యంతో. చెల్లుబాటు అయ్యే నిబంధనలను సమర్థవంతంగా అమలు చేయడానికి అదే అవసరమైతే, తమలో తాము అమాయక చర్యలు నిషేధించబడవచ్చని మరియు ఆ విషయంలో పరిమితులు సహేతుకంగా ఉంటాయని సూచించవచ్చు. సమర్థవంతమైన అమలును నిర్ధారించడానికి సహేతుకమైన మార్జిన్‌ను చేర్చడం వలన రాజ్యాంగ విరుద్ధమైన లక్షణం అసమంజసమైనదిగా శాసనపరమైన సామర్థ్యంలో చెల్లుబాటు అయ్యే చట్టాన్ని ముద్రించదు. కాబట్టి, పరిపాలనా సౌలభ్యాన్ని భద్రపరచడం కోసం మరియు ఎగవేత లేకుండా దానిని సరిగ్గా అమలు చేయడం కోసం నిబంధనలు సమర్థించబడతాయి. ***మనోహర్ లాల్ V. ది స్టేట్*** (1)లో ఈ కోర్టు ఎత్తి చూపిన విధంగా (అప్పీలెంట్ తన ఒకే విధమైన నిబంధన యొక్క చెల్లుబాటును సవాలు చేసినప్పుడు కానీ ఇతర కారణాలపై):

"ఎగవేత యొక్క అవకాశాలను కనిష్ట స్థాయికి తగ్గించడానికి శాసనసభ అవసరం అని భావించి ఉండవచ్చు, ప్రభావితం చేయని వారి స్వేచ్ఛను ఆక్రమించడం ---------.ఒకరు లేదా ఇద్దరు మనుష్యులను నియమించుకునే దుకాణదారుని మూసివేయడం మరియు అతని కుటుంబంలోని డజను మంది సభ్యులను నియమించే తన ప్రత్యర్థిని తెరిచి ఉంచడానికి అనుమతించడం , స్పష్టంగా మునుపటిని ఒక తీవ్రమైన వాణిజ్య ప్రతికూలత వద్ద ఉంచుతుంది. అటువంటి వ్యత్యాసాన్ని అనుమతించడం అసంతృప్తిని కలిగిస్తుంది మరియు చివరికి యజమాని మరియు ఉద్యోగి మధ్య సంబంధాలపై ప్రతిస్పందించవచ్చు

కాబట్టి చట్టంలోని సెక్షన్ 7(1) రాజ్యాంగబద్ధతపై దాడిని తిప్పికొట్టడంలో మాకు ఎలాంటి సందేహం లేదు. అప్పీల్ విఫలమైంది మరియు తిరస్కరించబడింది.

అప్పీల్ కొట్టివేయబడింది.